



## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Лісові культури»

Ступінь вищої освіти – Бакалавр  
Спеціальність 205 Лісове господарство  
Освітня програма «Лісове господарство»  
Рік навчання 3 (2 ск), семестр 6 (4)  
Форма здобуття вищої освіти денна  
Кількість кредитів ЄКТС 3  
Мова викладання українська

Лектор навчальної  
дисципліни  
Контактна інформація  
лектора (e-mail)  
URL ЕНК на  
навчальному порталі  
НУБіП України

к.с.-г.н., доц. Кайдик Олександр Юрійович

o\_kajdyk@nubip.edu.ua

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2396>

### ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Мета** вивчення цього курсу – освоєння здобувачами вищої освіти сучасних технологій лісорозведення та лісовідновлення відповідно до регіональних та лісотипологічних умов місцезростання.

Лісівнику необхідно добре володіти теоретичними знаннями, вміти узагальнювати лісокультурний досвід, а також знати технології, засоби та методи відтворення лісів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

**знати:**

- методи відтворення лісів, типи лісових культур та особливості заліснення лісокультурних площ у різних регіонах України.

**вміти:**

- створювати і вирощувати лісові культури основних лісотвірних видів деревних рослин України;
- застосовувати набуті знання для поліпшення породного складу та продуктивності штучних деревостанів.

#### **Компетентності навчальної дисципліни:**

##### ***інтегральна компетентність (ІК):***

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

##### ***загальні компетентності (ЗК):***

- ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 11. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

### ***спеціальні (фахові) компетентності (СК):***

СК 1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

СК 2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження.

СК 3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

СК 4. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

СК 5. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.

СК 6. Здатність вибрати типове обладнання та інструменти для вирішення сформульованого завдання, а також оцінити економічну ефективність його виконання

СК 7. Здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію.

СК 9. Здатність розробляти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.

СК 10. Здатність організувати роботу малих колективів виконавців.

СК 11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

СК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

### **Програмні результати навчання навчальної дисципліни:**

ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і

мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН 8. Проектувати та організувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.

ПРН 9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН 10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН 11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

ПРН 12. Інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси ведення лісового господарства відповідно до чинних вимог.

ПРН 14. Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших.

ПРН 15. Впроваджувати розроблені проектні рішення у виробництво та забезпечувати ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва.

ПРН 16. Організувати результативні та безпечні умови праці.

### СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/ лабора- торні)	Результати навчання	Завдання	Оціню- вання
<b>6 семестр</b>				
<b>Модуль 1. Лісові культури. Способи відновлення лісу, особливості технології та агротехніки створення лісових культур.</b>				
Основні поняття та аспекти лісокультурної справи	2/2	Знати визначення основних понять, історію і сучасний стан лісокультурної справи. Знати вимоги, які висуваються до штучних насаджень. Чітко розрізняти природне та штучне відновлення лісу.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК  Виконання самостійної роботи	5
Лісокультурне районування України	2/2	Знати умови поділу і характеристику усіх лісокультурних районів. Розуміти відмінності між окремими лісокультурними районами.	Виконання лабораторної роботи  Виконання самостійної роботи	-
Особливості чистих і змішаних насаджень	2/2	Знати компоненти змішаних насаджень, переваги і недоліки чистих і змішаних культур. Розрізняти види взаємовпливу деревних порід у змішаних насадженнях і особливості його прояву.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.  Виконання самостійної роботи	10

Категорії лісокультурних площ та особливості їх заліснення	2/2	Знати визначення основних понять. Знати поділ лісокультурного фонду на групи і категорії лісокультурних площ та їх основні ознаки. Розуміти черговість заліснення різних категорій площ.	Виконання лабораторної роботи  Виконання і здача самостійної роботи в ЕНК.	6
Типи і види лісових культур	2/2	Знати способи закладання лісових культур. Розрізняти попереднє і наступне створення насаджень, часткові і суцільні культури. Вміти підбирати головні, супутні, підгінні породи та чагарники.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.  Виконання самостійної роботи	10
Схеми зміщування деревних порід у лісових культурах та їх початкова густина	2/2	Знати типи, способи та схеми зміщування деревних рослин у культурах. Вміти обґрунтувати густоту культур і розміщення посадкових місць на ділянках за різних ТЛУ.	Виконання лабораторної роботи  Виконання самостійної роботи	-
Підготування площі та обробіток ґрунту під лісові культури	2/2	Знати мету та способи підготовки площі та обробітку ґрунту залежно від умов місцезростання і категорій лісокультурних площ, рельєфу, ґрунтово-кліматичних зон. Знати фактори, які визначають ширину смуг, розмір площинок, терас. Вміти обґрунтувати доцільність застосування конкретного способу обробітку ґрунту.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.  Виконання самостійної роботи	5
Способи і сезони створення лісових культур	2/2	Знати способи створення культур, умови їх застосування, переваги і недоліки. Розрізняти різні види посадкового матеріалу. Вміти обґрунтувати доцільний сезон створення культур посівом і посадкою	Виконання лабораторної роботи.  Виконання самостійної роботи і здача в ЕНК.	9
Догляди за лісовими культурами та переведення їх у лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю	2/2	Знати особливості догляду за ґрунтом у створених культурах, особливості проведення робіт з оцінювання якості лісових культур. Вміти перевіряти якість лісокультурних робіт і проводити інвентаризацію. Вміти визначити необхідність доповнення лісових культур. Розуміти умови переведення лісових культур до категорії лісових ділянок вкритих лісовою рослинністю	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.	15

Відвідування лекцій 1 модуля і активність на них				10
<b>Модульний контроль</b>			Написання тестів в ЕНК	30
<b>Всього за 1 модуль</b>				<b>100</b>
<b>Модуль 2. Лісові культури основних лісотвірних і цінних видів деревних рослин</b>				
Культури сосни звичайної	2/2	Знати теоретичні основи добору складу насаджень з урахуванням умов місцезростання, категорій лісокультурних площ та кліматичних зон. Вміти запроектувати культури сосни звичайної в борах, суборах та сугрудках. Знати особливості створення культур сосни на староорних землях.	Виконання лабораторної роботи  Виконання самостійної роботи	-
Культури ялини, культури з участю модрина і ялиці	2/2	Знати основи добору складу насаджень з урахуванням умов місцезростання, категорій лісокультурних площ, кліматичних зон та висоти над рівнем моря. Знати особливості створення лісових культур за участі модрина і за участі ялиці.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.  Виконання самостійної роботи	12
Культури твердолистяних порід	2/2	Знати теоретичні основи добору складу культур дуба звичайного та бука лісового. Вміти запроектувати коридорні культури дуба і культури дуба густими місцями. Розуміти умови створення суцільних культур. Знати особливості створення та вирощування букових насаджень.	Виконання лабораторної роботи  Виконання і самостійної роботи	-
Культури швидкоростучих видів	2/2	Знати теоретичні основи добору складу насаджень. Вміти правильно підбирати ділянки і вид садивного матеріалу, схеми змішування та розміщення посадкових місць для створення культур тополі, верби, вільхи чорної. Розуміти необхідність проведення догляду за ґрунтом у насадженнях цих порід і його особливості.	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК.  Виконання самостійної роботи	16
Використання інтродуцентів, горіхоплідних і плодово-ягідних видів деревних рослин у лісових культурах	2/2	Знати способи інтродукції і перспективні види нових деревних рослин у лісовому господарстві України. Вміти підібрати лісорослинні умови і категорії лісокультурних площ для культур інтродуцентів. Знати агротехніку створення лісових культур з участю інтродуцентів.	Виконання лабораторної роботи.  Виконання самостійної роботи	-

Охорона і захист лісокультурних об'єктів	2/2	Знати класифікацію та характеристику факторів негативного впливу на лісові культури, заходи захисту лісокультурних об'єктів. Розуміти необхідність збереження лісових культур	Виконання і здача лабораторної роботи в ЕНК	16
			Виконання і здача самостійної роботи в ЕНК.	14
Відвідування лекцій 2 модуля і активність на них				12
<b>Модульний контроль</b>			Написання тестів в ЕНК	30
<b>Всього за 2 модуль</b>				<b>100</b>
<b>Навчальна робота за семестр</b>				<b>70</b>
<b>Екзамен</b>	2	Знати дисципліну. Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.	Написання тестів та ессе в ЕНК, співбесіда	<b>30</b>
<b>Всього за курс</b>				<b>100</b>

### ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<b>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</b>	Дедлайни встановлені в ЕНК у кожному завданні. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку відповідно до зазначених критеріїв оцінювання у ЕНК. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
<b>Політика щодо академічної доброчесності:</b>	Списування під час контрольних робіт, заліків та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
<b>Політика щодо відвідування:</b>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із директором ННІ)

### ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів, курсових проектів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

### РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Лісові культури : підручник / М. І. Гордієнко, М. М. Гузь, Ю. М. Дебринюк, В. М. Маурер. Львів : Камула, 2005. 608 с.
- Гордієнко М. І., Корецький Г. С., Маурер В. М. Лісові культури : підручник. Київ : Сільгоспосвіта, 1995. 328 с.

3. Лісові культури : підручник для вищих навч. закладів / М. І. Гордієнко, А. В. Фесюк, В. М. Маурер, Н. М. Гордієнко. Київ : Віпол, 1995. 344 с.
4. Лісові культури. Терміни та визначення : ДСТУ 2980-95. Київ : Держстандарт України, 1995. 64 с.
5. Калінін М. І. Лісові культури. Київ : НМК БО, 1991. 149 с.
6. Культури сосни звичайної в Україні / Гордієнко М. І., Шлапак В. П., Гойчук А. Ф. та ін. Київ : ІАЕ УААН. 2002. 872 с.
7. Гордієнко М. І., Маурер В. М., Ковалевський С. Б. Методичні вказівки до вивчення та дослідження лісових культур. Київ : РВВ НАУ, 2000. 101 с.
8. Маурер В. М. Сучасні завдання з удосконалення відтворення лісових ресурсів у контексті сталого управління лісами. *Науковий вісник НУБіП України. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво»*. 2012. Вип. 171. Ч. 2. С. 68–75.
9. ДСТУ ISO 14001-97 Системы управления окружающей средой. Состав и описание элементов, руководящие указания по их применению. Киев : Госстандарт Украины, 1997. 27 с.

### ***Інформаційні інтернет-ресурси***

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/303-2007-п> Правила відтворення лісів : затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 1.03.2007 р. № 303.

2. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1046-10> Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів : затверджено наказом Державного комітету лісового господарства України від 19.08.2010 р. № 260.

3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> – Лісовий кодекс України в редакції від 04 січня 2024 р.

4. <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index> – Державне агентство лісових ресурсів України.

5. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

6. <https://www.springeropen.com/> – відкрита база даних журналів, книг, довідкових матеріалів.